

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
БИОЛОГИЯ И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

31 май 2017 г. - Вариант 2.

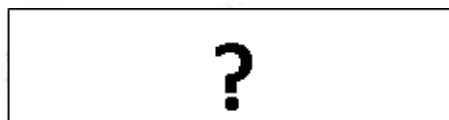
МОДУЛ 1.

Време за работа 90 минути

Отговорите на задачите от 1. до 35. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. На фигурата са представени равнища на организация на макросистемата. Подсистемата, означена с [?] е:

- А) организъм
- Б) популация
- В) биоценоза
- Г) екосистема

2. В една гора зайците са жертви на лисиците. Към коя група екологични фактори принадлежи това взаимоотношение?

- А) абиотични
- Б) биотични
- В) биогенни
- Г) антропогенни

3. Всички животни, населяващи една широколистна гора образуват:

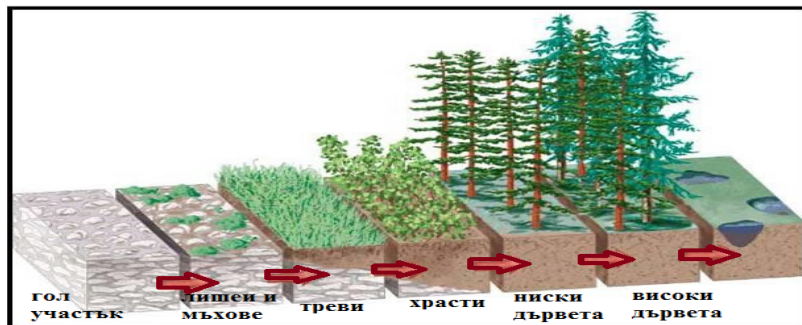
- А) популация
- Б) микробоценоза
- В) фитоценоза
- Г) зооценоза

4. Вертикалната структура на биоценозата се характеризира с разпределение на организмите в:

- А) етажи
- Б) синузии
- В) консорции
- Г) пирамиди

5. Изображението представя формиране на биоценоза върху територия, лишена от живот. Това е пример за:

- А) климакс
- Б) продуктивност
- В) първична сукцесия
- Г) вторична сукцесия

6. Кораловите змии в Северна Америка са отровни и с червените, жълти и черни ивици по кожата предупреждават за опасност. Млечната змия има подобен външен вид. Така тя по-успешно:

- А) избира местообитание
- Б) запечатва информация
- В) се грижи за потомството
- Г) се защитава от враговете си

7. Основната структурна единица на биосферата е:

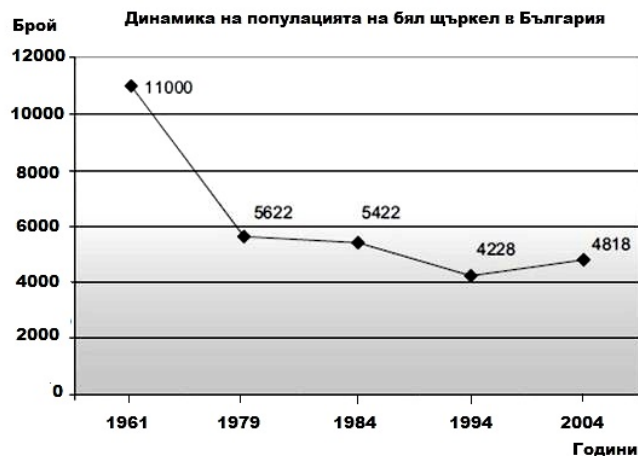
- А) организъмът
- Б) популацията
- В) биоценозата
- Г) екосистемата

8. Пряк резултат от опожаряването на тропичните гори е:

- А) понижаването на почвеното плодородие
- Б) изчезването на биологични видове
- В) повишаване на ултравиолетово излъчване
- Г) замърсяването на океаните

9. Кое твърдение съответства най-точно на показаните в графиката данни?

- А) Популацията на белия щъркел е била стабилна през периода 1961-1984 година.
- Б) Най-рязък спад в числеността на популацията има от 1984 до 1994 година.
- В) През 1984 година броят на щъркелите е най- висок за целия изследван период.
- Г) През 2004 година броят на щъркелите се увеличава в сравнение с 1994 година.

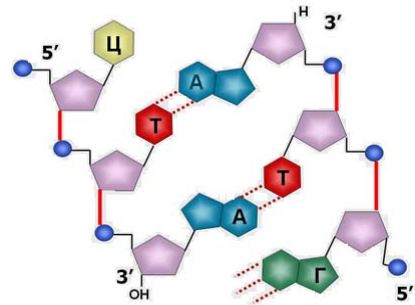

10. Стъблото на кактуса е „резервоар“ за:

- А) вода
- Б) кератин
- В) мазнина
- Г) меланин

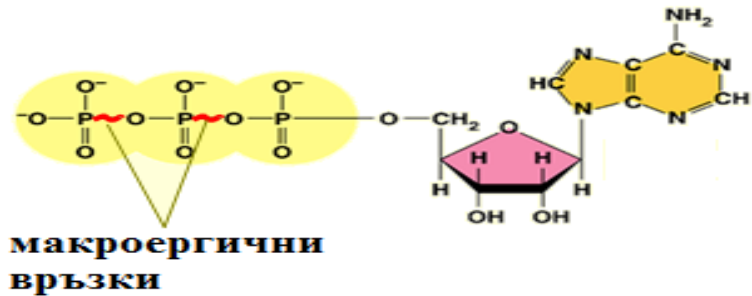
11. Кое от изброените органични съединения НЕ влиза в състава на биополимера, изобразен на схемата?

- А) тимин
- Б) аденин
- В) урацил
- Г) дезоксирибоза

12. За представената на схемата органична молекула е вярно, че се синтезира в (във):

- А) вакуолите
- Б) рибозомите
- В) лизозомите
- Г) митохондриите

13. Клетъчна стена и голяма вакуола може да се наблюдават в:

- А) стрептококи
- Б) цианобактерии
- В) растителни клетки
- Г) животински клетки

14. В зърнестата ендоплазмена мрежа, за разлика от гладката, се осъществява:

- А) синтез на белтъци
- Б) складиране на калций
- В) синтез на стероидни хормони
- Г) обезвреждане на токсични вещества

15. Ако един белтък се състои от 50 аминокиселини, то броят на кодоните, които ги кодират, е:

- А) 5
- Б) 25
- В) 50
- Г) 100

16. Генетичната информация, записана в ДНК, се реализира чрез процесите:

- А) репликация и трансляция
- Б) асимилация и дисимилация
- В) транскрипция и трансляция
- Г) репликация и транскрипция

17. Цикълът на Калвин е анаболитен процес, при който се получава:

- А) вода
- Б) глюкоза
- В) кислород
- Г) въглероден диоксид

18. При кой от изброените процеси продукт е пирогроздена киселина?

- А) фотолиза
- Б) гликолиза
- В) хидролиза
- Г) ферментация

19. През коя фаза на митозата се формира делителното вретено?

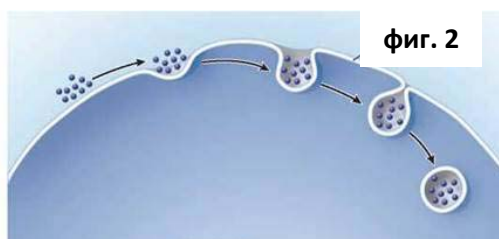
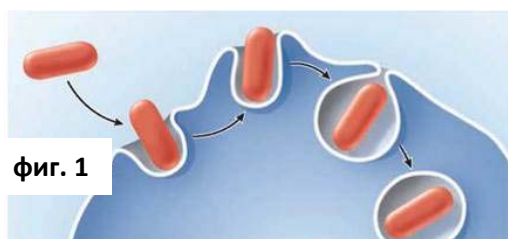
- А) профаза
- Б) метафаза
- В) анафаза
- Г) телофаза

20. Общото между митозата и мейозата е:

- А) осъществяването на кросинговър
- Б) получаването на хаплоидни клетки
- В) получаването на диплоидни клетки
- Г) репликацията на ДНК преди деленето

21. Ендоцитоза е представена на:

- А) само фигура 1
- Б) само фигура 2
- В) двете фигури
- Г) нито една от двете фигури

22. Коя последователност отразява правилно йерархията в равнищата на организация на многоклетъчния организъм:

- А) организъм – системи – органи – клетки - тъкани
- Б) клетки – тъкани – органи – системи - организъм
- В) органи – тъкани – системи – организъм - клетки
- Г) тъкани – клетки – органи – системи - организъм

23. Кой от посочените генотипи е на хомозиготен индивид?

- А) Aabb
- Б) AaBB
- В) AABb
- Г) AABB

24. Сърповидноклетъчната анемия при човека се дължи на промяна в структурата на хемоглобина. Това е пример за:

- А) модификация
- Б) генна мутация
- В) геномна мутация
- Г) хромозомна мутация

25. Взаимодействия между алели на един ген са всички изброени, с изключение на:

- А) кодоминиране
- Б) пълно доминиране
- В) непълно доминиране
- Г) полимерно взаимодействие

26. При кокошките от породите бял легхорн и бял виандот цветът на перата се определя от два гена, които си взаимодействат епистатично. Потискащият алел е означен с I. На схемата е представено кръстосване между хибриди. В полученото поколение:

- 1) всички птици са с бели пера
- 2) дихетерозиготните индивиди са с бели пера
- 3) има птици с бели пера и птици с черни пера
- 4) има хомозиготни по рецесивните алели индивиди

- А) само 1 и 4
- Б) само 2 и 3
- В) само 1, 2 и 3
- Г) само 2, 3 и 4

P	CcIi	x	ccIi
	(черни)		(бели)
F₁			
	гамети	Ci	ci
	cI	CcIi	ccIi
	ci	Ccii	ccii

27. При двупластните животни в процеса на гаструлация се образуват:

- 1) ектодерма
- 2) ендодерма
- 3) мезодерма
- 4) епидермис

А) 1 и 2   Б) 1 и 4   В) 2 и 3   Г) 2 и 4

28. За мезодермата е вярно, че:

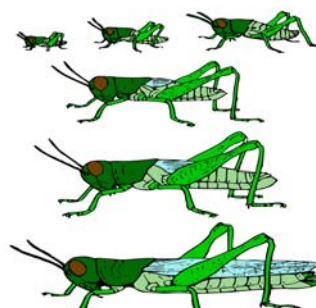
- 1) се образува при гаструлацията
- 2) се образува при органогенезата
- 3) е външен слой клетки
- 4) е среден слой клетки

А) 1 и 3   Б) 1 и 4   В) 2 и 3   Г) 3 и 4

29. Фигурата представя следзародишното развитие на скакалеца, което е:

- 1) пряко
- 2) непряко
- 3) с пълна метаморфоза
- 4) с непълна метаморфоза

А) 1 и 2   Б) 1 и 3   В) 2 и 3   Г) 2 и 4

30. Франческо Реди провел експеримент като поставил свежо месо в четири съда. Два от тях покрил с тънък плат, а другите два – оставил отворени. При отчитане на резултатите установил, че в отворените съдове се развили ларви на мухи, а в покритите месото изсъхнало, но ларви не се наблюдавали. С този експеримент Реди:

- 1) доказал божественото начало на живота
- 2) опровергал хипотезата за панспермията
- 3) доказал хипотезата за произволното самозараждане
- 4) доказал, че организми не се самозараждат от гниещи вещества

А) само 1   Б) само 4   В) 2 и 3   Г) 3 и 4

31. Кои от изброените видове изменчивост въвежда Чарлз Дарвин?

- 1) определена
- 2) мутационна
- 3) неопределена
- 4) модификационна

А) 1 и 2   Б) 1 и 3   В) 2 и 3   Г) 2 и 4

32. Примери за катаморфоза (обща дегенерация) са:

- 1) появата на вътрешно оплождане
- 2) липсата на храносмилателна система при тениите
- 3) изменения, водещи до усложняване в устройството на организмите
- 4) изменения, водещи до опростяване в устройството на организмите

А) само 1 и 3   Б) само 1 и 4   В) само 2 и 3   Г) само 2 и 4

33. Кои са верните твърдения за определяне на видовата принадлежност на даден индивид?

- 1) Етологичният критерий е приложим за животните и за растенията.
- 2) Морфологичният критерий е неприложим при видовете двойници.
- 3) Физиологичният критерий се основава на сходството в основните жизнени процеси.
- 4) Генетичният критерий се основава на броя, формата и големината на хромозомите в клетките на организмите.

А) само 1, 2 и 3   Б) само 1, 2 и 4   В) само 2, 3 и 4   Г) 1, 2, 3 и 4

34. Човешките раси са:

- 1) европейска, монголоидна, негро-австралоидна
- 2) подвидове на Хомо сапиенс
- 3) доказателство за близост с приматите
- 4) възникнали в резултат на приспособителни изменения

А) само 1 и 2   Б) само 1 и 4   В) само 2 и 3   Г) само 2 и 4

35. Археоптериксът и зверозъбите гущери:

- 1) са ръководни вкаменелости
- 2) са изкопаеми преходни форми
- 3) са масово разпространени във всички земни пластове
- 4) имат белези на по-низши и на по-висши организми

А) 1 и 3   Б) 1 и 4   В) 2 и 3   Г) 2 и 4

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
БИОЛОГИЯ И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

31 май 2017 г. – Вариант 2.

МОДУЛ 2

Време за работа: 150 минути

Отговорите на задачите от 36. до 50. вкл. записвайте в свитъка за свободни отговори!

36. На фигурата са представени хранителни взаимоотношения на организми в природата.

Отговорете на въпросите.

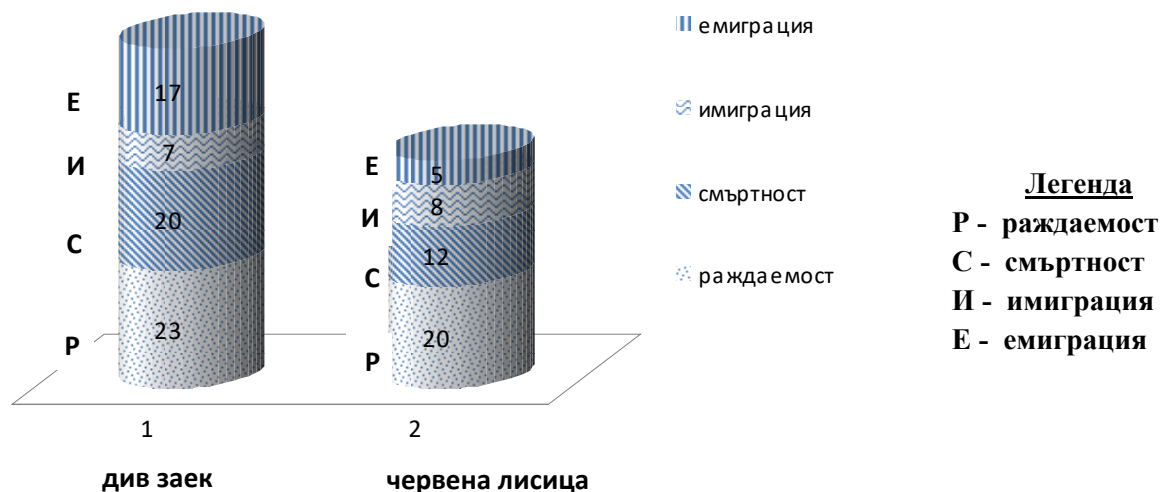
(Отговорите напишете срещу съответната буква.)

- А) Кой от означените с цифри представители (1, 2, 3) е продуцент?
- Б) Кой от означените с цифри представители (1, 2, 3) е консумент от I ред?
- В) Кой от означените с цифри представители (1, 2, 3) е консумент от II ред?
- Г) Колко на брой консументи от I ред са изобразени на схемата?
- Д) Отговорете с **ДА** или **НЕ** има ли на схемата изображение на организъм, който е редуцент?

37. Група еколози изследвали свойствата на популациите на див заек и червена лисица в рамките на една година. Известно е, че в тази биоценоза зайците са предпочитана храна за лисиците. На диаграмата са представени резултатите от изследванията.

Направете необходимите изчисления и изберете вярното понятие от предложенията в скобите. (Отговора напишете срещу съответната буква.)

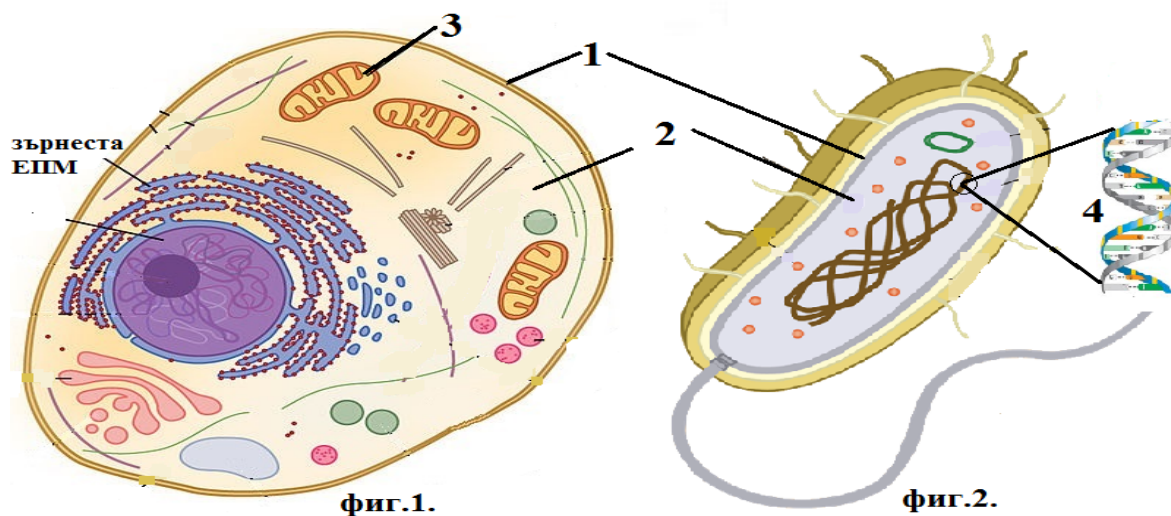
- А) Популацията на дивия заек е (нарастваща / намаляваща / стабилна).
 Б) Популацията на червената лисица е (нарастваща / намаляваща / стабилна).
 В) Емиграцията е по-голяма в популацията на (дивия заек/лисицата).
 Г) През следващата година се очаква лисиците да (потърсят/ не потърсят) нов хранителен източник.

38. Кои от изброените органични съединения влизат в химичния състав на ДНК?
 (Изберете **НЕ ПОВЕЧЕ** от **ЧЕТИРИ** отговора и ги напишете чрез съответните цифри.)

1. рибоза	5. аланин
2. дезоксирибоза	6. аденин
3. урацил	7. цистеин
4. тимин	8. цитозин

39. На фигура 1 и 2 са изобразени клетки. Напишете срещу съответните букви наименованието на:

- А) клетъчните структури, означени с цифрите 1, 2, 3
- Б) молекулата, означена на схемата с цифра 4
- В) типа клетка от фигура 2

40. Направете твърденията за клетъчния строеж верни, като замените подчертаното в изречението понятие с вярното.

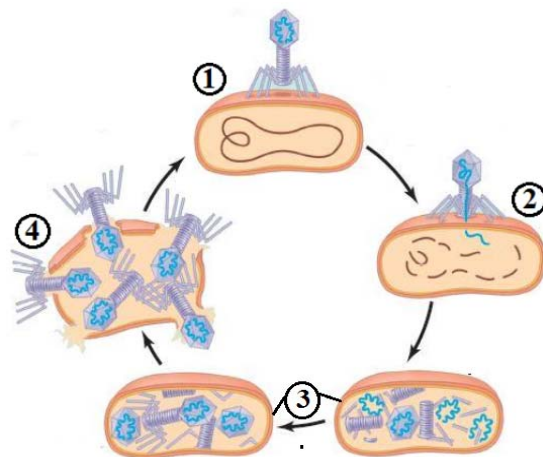
(Отговорите напишете срещу съответната буква.)

- А) Растителната клетка е изолирана от външната среда с клетъчна мембрана.
- Б) Рибозоми има в гладката ендоплазмена мрежа.
- В) Вътрешната митохондриална мембрана загражда, пространство наречено stroma.
- Г) Лизозомите са двумембранни органели.

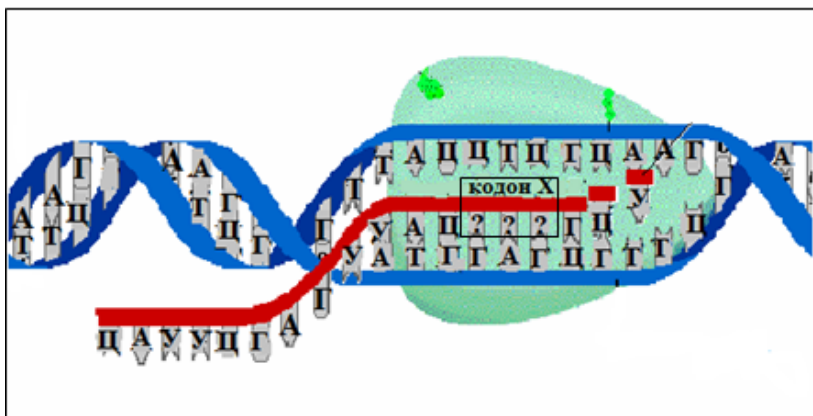
41. Отнесете всяко от описанията (А, Б, В, Г) към съответната фаза на възпроизвеждане на бактериофага.

(Отговора напишете с цифра срещу съответната буква.)

- А) инжектиране на вирусната ДНК
- Б) прикрепване към бактериалната клетка
- В) разрушаване и напускане на клетката
- Г) възпроизвеждане и сглобяване на частите на вируса

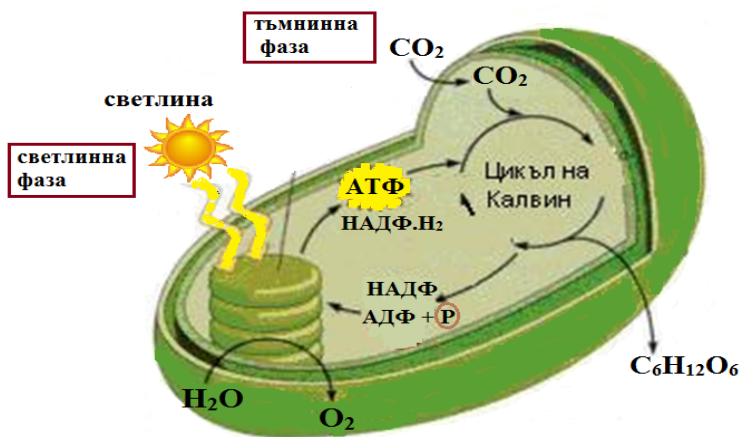

42. На схемата е изобразен процесът транскрипция. Направете твърденията верни, като избирате от предложеното в скобите.
(Избраното напишете срещу съответната буква).

- А) Матрица в процеса е верига (ДНК / РНК).
- Б) (Рибонуклеотидите / дезоксирибонуклеотидите) са изходни вещества за процеса.
- В) Последователността на нуклеотидите в кодон „X“ е (ЦУЦ / АУА).
- Г) Специфичната азотна база за синтезиращата се молекула е (тимин / урацил).
- Д) В резултат от този процес се синтезира молекула(ДНК / РНК).

43. Разгледайте схемата, изобразяваща процеса фотосинтеза. Изберете не повече от четири верни твърдения.
(Избраното напишете с цифри.)

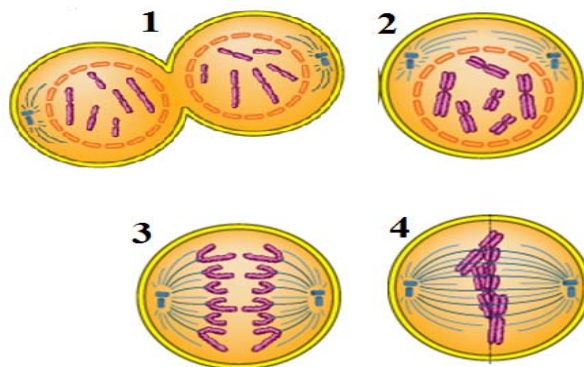

1. Светлинната фаза протича в стромата на хлоропластите.
2. През светлинната фаза протича фотолиза на водата.
3. Продукти на светлинната фаза са НАДФ и АДФ.
4. Синтезираният през светлинната фаза НАДФ. Н₂ се използва в тъмнинната фаза.
5. Тъмнинната фаза включва етап на фиксиране на СО₂.
6. Процесите на тъмнинната фаза нямат цикличен характер.
7. През тъмнинната фаза се синтезира АТФ.
8. Продукт на тъмнинната фаза е глюкозата.

44. Отнесете означените с цифри схематични изображения към съответната фаза на митозата.

(Отговорите напишете с цифра срещу съответната буква.)

- А) профаза
- Б) метафаза
- В) анафаза
- Г) телофаза

45. При кучетата от породата аляски маламут се срещат индивиди с къси крака и такива с дълги крака. Дългите крака са доминантен белег. При две кръстосвания на късокраки с дългокраки кучета се получили поколения, представени в таблицата.

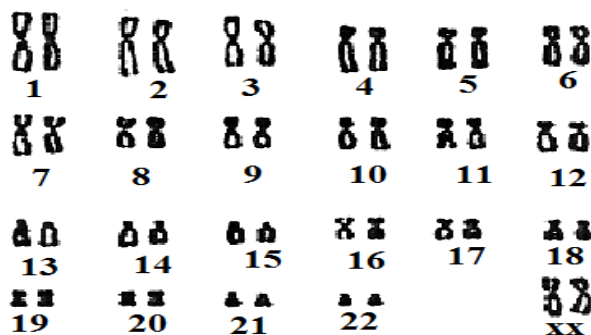
Кръстосвания	Резултати	
	Кучета с дълги крака	Кучета с къси крака
Кръстосване I	4	0
Кръстосване II	2	2

Анализирайте данните и напишете срещу съответните букви:

- А) фенотипната проява на рецесивния алел
- Б) генотип на дългокракия родител от кръстосване I
- В) разпадането по фенотип на поколението от кръстосване II
- Г) генотип на кучетата с къси крака
- Д) наименованието на кръстосване II

46. Определете верни ли са твърденията за представената на схемата кариограма на човек.

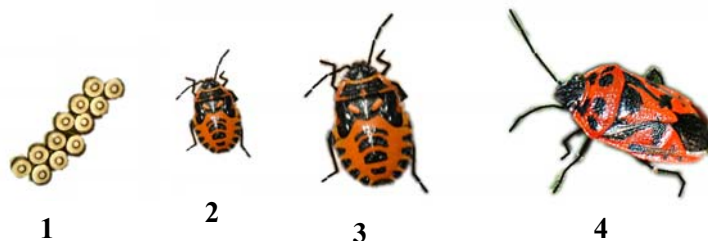
(Отговорите напишете с ДА или НЕ срещу съответната буква.)

- А) Представената кариограма е на телесна клетка.

- Б) Кариограмата представя двойки хромозоми.
- В) В кариограмата има една полова хромозома.
- Г) Кариограмата е на мъж.

47. На фигурата са представени стадии на непълна метаморфоза при насекомо.

Разгледайте фигурата и определете вярното съответствие между означените с цифри и написаните с букви (А, Б и В) стадии от метаморфозата.

(Отговорите въведете с цифри срещу съответните букви.)

- А) Нимфа
- Б) Яйце
- В) Имаго

48. Направете твърденията за еволюцията верни, като избирате от предложенията в скобите.

(Избраното напишете срещу съответната буква.)

- А) Колебанието в числеността на индивидите в популацията се нарича (мутационен процес / популационна вълна).
- Б) Възпрепятстването на свободното кръстосване между индивидите от популациите на един вид се нарича (изоляция / миграция).
- В) Процесът на избирателно преживяване и възпроизвеждане на индивиди с различни генотипи, се нарича (изкуствен отбор / естествен отбор).
- Г) Еволюционните процеси, протичащи в една популация, са предмет на теорията за (микроеволюцията / макроеволюцията).
- Д) Макроеволюцията води до появата на нови (видове / надвидови систематични групи).

49. Кои от изброените белези доказват близкото родство на човека и човекоподобните маймуни?

(Изберете НЕ ПОВЕЧЕ от ЧЕТИРИ отговора и ги запишете със съответните цифри.)

- 1 - еднакви кръвни групи
- 2 - продължително полово съзряване
- 3 - боледуване от сходни болести
- 4 - еднаква форма на гръбначния стълб
- 5 - еднакви обеми на черепните кухини
- 6 - сходно устройство на крайния мозък
- 7 - еднакво дълги горни и долни крайници
- 8 - еднакъв брой хромозоми в телесните клетки

50. На фигурата са изобразени предшествениците на съвременния кон. Отговорете на поставените въпроси.

А) Към коя основна група доказателства за еволюцията принадлежи изобразеното на фигурата?

Б) Как се наричат доказателствата, представляващи останки от различни видове, живели един след друг и произлезли един от друг?

В) За кои две еволюционни тенденции можете да направите изводи от фигурата?

ОТГОВОРИ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

МОДУЛ 1. (задачи с избран отговор)

Задача №	Отговор	Задача №	Отговор
1.	В	21.	В
2.	Б	22.	Б
3.	Г	23.	Г
4.	А	24.	Б
5.	В	25.	Г
6.	Г	26.	Г
7.	Г	27.	А
8.	Б	28.	Б
9.	Г	29.	Г
10.	А	30.	Б
11.	В	31.	Б
12.	Г	32.	Г
13.	В	33.	В
14.	А	34.	Б
15.	В	35.	Г
16.	В		
17.	Б		
18.	Б		
19.	А		
20.	Г		

За всеки верен отговор по 1 точка

35 задачи по 1 точка = 35 точки

Максимален брой точки от Модул 1: 35

МОДУЛ 2. (задачи със свободен отговор)

36.	А) 3 Б) 1 В) 2 Г) 4 Д) Не	5 x 1 т. = 5 т. Макс.: 5 точки
37.	А) намаляваща Б) нарастваща В) дивия заек Г) потърсят	4 x 1 т. = 4 т. Макс.: 4 точки
38.	2, 4, 6, 8 <i>(Последователността може да е различна. При повече от четири отговора задачата се оценява с 0 точки.)</i>	4 x 1 т. = 4 т. Макс.: 4 точки
39.	А) 1. клетъчна мембрана (плазмена мембрана) 2. цитоплазма (цитозол) 3. митохондрий (митохондрии) Б) ДНК В) прокариотна	А) 3 x 1 т. = 3 т. Б) 1 т. В) 1 т. Макс.: 5 точки

40.	А) стена Б) зърнеста В) матрикс Г) едномембранни	4 x 1 т. = 4 т. Макс.: 4 точки
41.	А – 2; Б – 1; В – 4; Г- 3 или (1 – Б; 2 – А; 3 – Г; 4 – В)	4 x 1 т. = 4 т. Макс.: 4 точки
42.	А) ДНК Б) рибонуклеотидите В) ЦУЦ Г) урацил Д) РНК	5 x 1 т. = 5 т. Макс.: 5 точки
43.	2, 4, 5, 8 <i>(Последователността може да е различна. При повече от четири отговора задачата се оценява с 0 точки.)</i>	4 x 1 т. = 4 т. Макс.: 4 точки
44.	А – 2 ; Б – 4; В – 3; Г- 1 или (1 - Г; 2 – А; 3 – В; 4 – Б)	4 x 1 т. = 4 т. Макс.: 4 точки
45.	А) къси крака Б) AA (може да се използва и друга символика) В) 1:1 Г) aa (да съответства на избрания символ от Б) Д) анализиращо кръстосване	5 x 1 т. = 5 т. Макс.: 5 точки
46.	А) ДА Б) ДА В) НЕ Г) НЕ	4 x 1 т. = 4 т. Макс.: 4 точки
47.	А – 2, 3; Б – 1; В – 4; или (1 – Б; 2 – А; 3 – А; 4 – В)	4 x 1 т. = 4 т. 4 точки
48.	А) популационни вълни Б) изолация В) естествен отбор Г) микроеволюция Д) надвидови систематични групи	5 x 1 т. = 5 т. Макс.: 5 точки
49.	1, 2, 3, 6 <i>(Последователността може да е различна. При повече от четири отговора задачата се оценява с 0 точки.)</i>	4 x 1 т. = 4 т. Макс.: 4 точки
50.	А) палеонтологични доказателства Б) филогенетични редове В) увеличаване (нарастване) на ръста (размерите, тялото), формиране на копито (копито)	А) 1 т. Б) 1 т. В) 2 x 1 т. = 2 т. Макс.: 4 точки

Максимален брой точки от Модул 2: 65

Общ максимален брой точки: 100